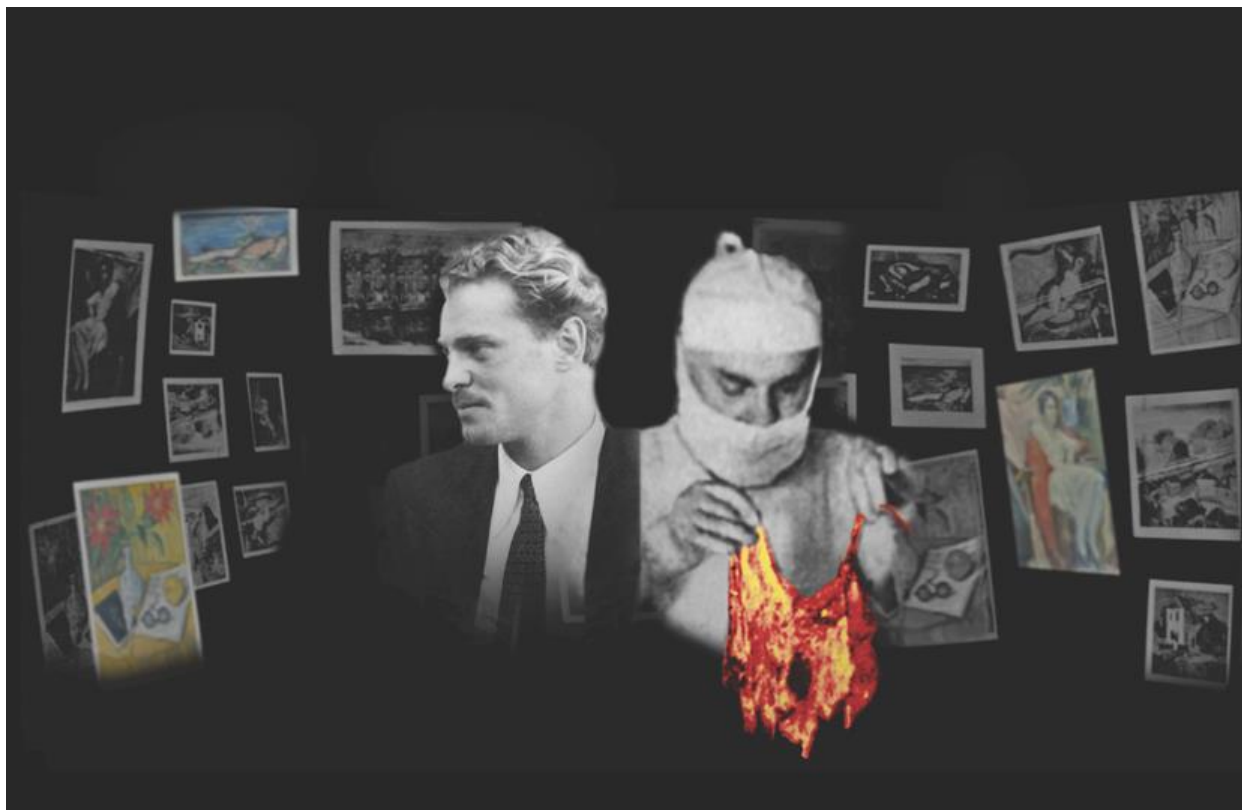

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE DIN BUCUREȘTI

INCIZII ÎN ARTA PLASTICĂ

COLECȚIONARI MEDICI DIN ROMÂNIA ȘI ROLUL ARTEI ÎN PROFESIA LOR

(REZUMAT)

**BUCUREȘTI
2023**

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE DIN BUCUREȘTI

TEZĂ DE DOCTORAT

(REZUMAT)

INCIZII ÎN ARTA PLASTICĂ

COLECȚIONARI MEDICI DIN ROMÂNIA ȘI ROLUL ARTEI ÎN PROFESIA LOR

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC,
PROF. UNIV. DR. RUXANDRA DEMETRESCU

DOCTORAND,
BUGA ADELIN-EMI

BUCUREȘTI
2023

REZUMAT

După cercetările începute la inventarierea colecției de pictură a chirurgului oncolog Ion Chiricuță și publicarea¹ albumului aferent, am sesizat un *modus operandi* legat de felul în care medicii colecționari își aleg lucrările de artă. Am observat că o mare parte dintre medicii colecționari români, prin natura meseriei, priveau², săptămâni sau luni întregi, detaliile de tușă din lucrările nou intrate în colecția lor. Această „depunere” sau încărcătură vizuală a colecționarilor părea să aibă un dublu efect, atât asupra omului-colecționar, cât și asupra omului-medic.

Conjugând dubla încărcătură, am analizat cum a fost gândită construcția colecției și cum aceasta – privită ca întreg, dar și prin prisma detaliului căruia i-am dedicat un capitol separat în lucrarea de față – a influențat și a ajutat colecționarul în activitatea profesională. Astfel, plecând de la efecte similare descoperite în cazurile colecționarilor medici Ioan Cantacuzino și acad. C. Ionescu Mihăești, am ajuns la textele scrise de medicul colecționar Ion Chiricuță și am dezvoltat primele idei legate de ceea ce am numit ulterior „metoda Chiricuță”.

Precizez că „metoda Chiricuță” propusă – prezentată pe larg în partea a doua a lucrării – nu a mai fost teoretizată, devenind un bun prilej pentru studierea îndeaproape a colecționarilor medici români. Această subcategorie va fi decupată dintr-un cadru mai larg al colecționarilor români. Voi prezenta – cu nume și cazuri – o scurtă istorie a colecționarilor din România modernă, axându-mi cercetarea pe zona colecționarilor medici români, începând cu mijlocul secolului al XIX-lea până în prezent.

Îmi îndrept studiul și spre efectele rizomatice ale acestui posibil *Fenomen românesc* în care medicii colecționari lasă moștenire crezul lor, peste generații, altor medici colecționari, care devin la rândul lor deschiși față de sufletul artiștilor contemporani lor. Subliniez, încă de la început, interesul meu față de rolul realității sociale sau a „realității” impuse de factorii politici în care acești colecționari au fost prinși. Având nevoie de cercetări comparate, folosindu-mă de sociologie, de istorie, de istoria artei și a medicinei, doresc să demonstrez capacitățile medicilor colecționari de a se implica în vindecarea corpului și a sufletului unei societăți, atât prin actele lor medicale, cât și prin cele de mecenat cultural.

---

¹ Adrian Buga, Ion Christian Chiricuță, *Comori de artă din colecția de pictură Ion Chiricuță*, Editura ARGO și UNARTE, București, 2014.

² Exercițiul privirii învățat de medicii colecționari, de multe ori, era deprins de la un alt medic colecționar, funcționând printr-o regulă a maestrului și a discipolului, atât în medicină, cât și în actul de a colecționa.

Dincolo de elementele specifice societății noastre, medicii colecționari de la mijlocul secolului al XIX-lea până în prezent au făcut parte dintr-o elită a elitelor, devenind *fire de sutură* într-o societate mereu ruptă și schimbătoare, o societate care oscilează între fatalismul oriental întâlnit până la Cuza și activismul de tip occidental odată cu Carol I, culminând cu elementele distrugătoare ale Cortinei de Fier, prelungite de adaptabilitatea survenită în epoca post revoluției din 1989.

În expunerea capitolelor acestei teze, voi arăta legăturile perene dintre medici și artiști, mai ales în perioada comunistă, unde unirea în spiritul artei a rămas semnificativă. Apropierea medicilor și artiștilor, ajunsă de multe ori într-o zonă a solidarității, s-a născut dintr-o chemare interioară, temeiul fiind necesitatea de a face front comun împotriva unui sistem politic care, mai ales în anii 1950-1960, în România, le interzicea dreptul la proprietate, la libertate a spiritului și la cunoaștere.

Trebuie să recunoaștem – cu sinceritate și cu dorința de calibrare între cunoaștere, posibilele informații date de arhive, documente inedite și, totodată, *stăpânirea* materiei de cercetare – precaritatea materialelor legate de subiect. Încă din faza incipientă a lucrării, mă bazez pe elemente intuitive, dar pe care, prin cercetare, le transform în cunoașterea a ceea ce am numit un *Fenomen românesc* – medicii colecționari din România. Ei constituie o adevărată schiță umană și, prin ea, se poate studia *chipul* medicului român interesat să urce, sprijinit de artă și de artist, trepte înalte din templul cunoașterii universale.

Actul artistic, precum cel medical, devine o necesitate a vieții, făcând imposibilă orice clasificare din punctul de vedere al importanței între: actul medical pentru artistul vindecat sau actul artistic pentru vindecarea spiritului medicului. Atât spiritul, cât și actul artistic sunt angrenate într-un dinamism biologic îngemănat, ca o coloană torsadată, care susține și ajută ființa umană.

*Templul spiritual*³, colecția de artă, de multe ori atacat de doctrinele politice, este ridicat pe temeliile umaniste, fiind construit temeinic și cu ajutorul artiștilor pentru a rezista și înfrunța secolele.

Dorința de artă, *Kunstwollen*, apare mai ales în perioade totalitare, iar în cazul nostru, atât medicii colecționari, cât și artiștii colecționați au înțeles că arta este expresia unei dorințe lăuntrice. Artă – creată de artist, și apoi colecționată de medici – devine hrană pentru trăiri spirituale înalte. Totodată capătă funcție de evadare dintr-o realitate cruntă, care este o consecință, fie a cazurilor

---

³ Voi detalia în teză cum, în cazul multor colecții de artă din România, aceste *temple* au fost distruse.

medicale grele, fie a societății bazate pe valori diferite. Artă colecționată se confundă cu o altă viață a medicului, o dedublare realizată intenționat de colecționar.

De multe ori, modul medicilor colecționari de a vorbi despre artă dezvăluie un discurs al înaltului, în care arta capătă o viziune metafizică. *Weltanschauung*-ul artei se unește cu viziunea unei vieți în care spiritul medicului se clădește pe valori renașcentiste, asimilând tot ce se poate chiar și din științe diferite. *Puterea* artei, transpusă și în puterea actului medical, devine o „forță” pe care medicul colecționar o activează pentru o mai bună cunoaștere. Artă colecționată se confundă, de multe ori, cu viața medicului colecționar. Artă și viața medicului, văzute într-o dublă oglindire, nasc în medicul colecționar o nouă ființă interesată să cuprindă în ea vastul fenomen al înțelegerii umane. În funcție de timp și de timpurile în care sunt prinși medicul colecționar și artistul, artă realizată și cea colecționată, devin victorii asupra vieții și o tăcută izbândă a timpului care se scurge prea repede.

Numai inserând medicul colecționar într-o panoramă acesta poate fi înțeles și explicat, atât prin privirea de ansamblu, cât și prin cea legată de conceptul *Fenomenului românesc* dat de colecționarii medici. Deși am pornit de la un autor individual, se impune o nouă percepție asupra planului general dat de medicii colecționari. Trebuie schimbat, pentru a prelua un termen al peisagiștilor, locul de un privim muntele: nu din vârf, ci de la poalele lui. În felul acesta, cercetarea de față este și un început pentru viitoare studii legate de Artă și Medicină.

2. Mizele tezei

Prin publicarea albumului *Comori de artă din colecția de pictură Ion Chiricuță*, am decis să-mi extind cercetările privitoare la importanța detaliilor în pictură, pe care le-am început în urmă cu 15 ani. Deopotrivă munca depusă la catalogul *Comori de artă din colecția de pictură Ion Chiricuță* și parcurgerea textelor scrise de chirurgul Chiricuță au avut un efect declanșator asupra mea. Astfel au apărut pilonii pe care îmi bazez studiile viitoare incluse în această teză de doctorat. Din acest motiv, am decis să inserez în această lucrare și textele publicate în 2014 despre lucrările de artă din colecția Chiricuță, considerându-le un suport temeinic pentru studiul actual.

Subliniez caracterul transdisciplinar al acestei lucrări, în care cercetările desfășurate în zona istoriei artei se îmbină cu cele din zona medicinei. Mi-am propus ca această lucrare, prin informațiile pe care le oferă, să fie un instrument de lucru util mai multor beneficiari – istorici (ai

culturii, ai artei, ai mentalităților, ai medicinei), manageri muzeali, muzeografi, administratori culturali, medici, colecționari.

Doresc ca cititorul avizat să înțeleagă *ambianța* și ambiția aceste teze, iar specialistul în istoria artei sau în istoria medicinei să utilizeze atât studiu, cât și documentele și informațiile inedite, iar prin trasarea rapidă a ideilor să se înțeleagă ca ipotezele mele, argumentele sau experimentele propuse pot fi folosite pe viitor în alte cercetări.

3. Motivele alegerii subiectului tezei

Aportul personal este dat de cercetările aferente temei, de elementele inedite prezentate și teoretizate, cât și de subiectul ales prin justificarea implicării personale. Experiența, tehnica de studiu și abordarea subiectului în calitate de expert în artă, au ajutat foarte mult, dar consider că întreaga cercetare a tezei de doctorat este doar un prim pas pentru studierea medicilor colecționari din România, a muncii lor în medicină, dar, mai ales, a impactului lor în societatea și cultura românească.

Parcursul meu, atât personal, cât și profesional, este legat de interesul pe care l-am avut mereu pentru studierea colecțiilor de artă și pentru înțelegerea *motivelor* unui colecționar de a privi îndelung arta, de a-și construi prin imaginile dobândite lumi personale, lumi miraculoase care să-l ajute direct în viața și în profesia sa.

Tema de cercetare, dincolo de cărțile scrise despre ei și despre colecțiile lor din România, a început ca „un proiect diafan”, mult încețoșat, care, pe parcurs, a primit *lumină* din biblioteci și arhive. Aceste *raze* m-au ajutat să înlătur parțial întunericul strâns pe multe colecții bucureștene ale unor medici de renume și totodată, cu ajutorul unor surse clare ale familiilor colecționarilor am ramificat zona de cercetare prin capitole direct legate de tema de cercetare: acte de donații ale colecțiilor, inventarul colecțiilor, fotografii inedite, broșuri rare ale colecțiilor, scrisori, documente.

Încă am vie amintirea când, într-un anticariat, alături de un colecționar medic, am asistat la momentul percepției unui obiect de valoare. Dintr-o mișcare a ochilor, rapidă și instantanee, colecționarul, în plină plăcere a vânării calităților estetice, m-a introdus într-o lume complexă, plină de jocuri, de esențe, de gândiri rapid-estetice, de ochi organizat și instruit să găsească materia în material. Cel mai important element, soluția la care am ajuns după multe încercări personale, este cel al actului aprioric și aposterioric al contemplării estetice date de obiectul râvnit și apoi

cumpărat. Posesia, lipsită de gradul avariției destul de prezent în această lume, este actul mult mai puternic, iar când posesia se transformă în cedare prin donație, prin înființarea unui muzeu sau a unei colecții de artă, apare gradul înțelegerii obiectului de artă și, implicit, al Artei – apare capacitatea de *judicare* a valorii.

În discuțiile personale cu anumiți medici colecționari contemporani, evitând intenționat să dau nume, am sesizat un echilibru sufletesc dat de condiția socială și de condiția financiară. Acest echilibru duce colecționarul spre o anumită adaptabilitate, adică spre o stare de tranziție tacită între extremele societății. Apare în această clasă a medicilor colecționari din prezent o stare de adaptare socială, nici prea suplă, nici prea limpede, în care tipul de om, diferit de colecționarul interbelic, are o inteligență socială diferită.

Colecționarul contemporan este ținut departe, prin timp și prin elementele noi sociale, de elementele fantastic-mărețe, de ideile grandioase, de visările poetice, de naivitatea plină de iluzii fecunde sau de viața plină de drame de care colecționarii interbelici dădeau dovadă din plin. Așa cum în literatură există un respect pentru autoritatea scriitorilor antici, iar scriitorii contemporani sunt văzuți adesea ca niște „pitici“ prin comparație cu marii antici, mă folosesc de o imagine a lui Umberto Eco care spunea că scriitorii contemporani, urcându-se pe umerii anticilor, deveneau „pitici pe umeri de giganți”⁴ și astfel vedeau mai departe decât predecesorii lor. Comportamentul colecționarului interbelic, diferit de cel din timpurile prezente, era, de multe ori, lipsit de scepticism, iar spiritualitatea lui născută dintr-o ambiție poetic-filosofică nu era mărginită decât de mituri și de imagini cu tente metafizice, iar pe umerii lor lași încă este loc foarte mult pentru a ne urca.

4. Metodologie

Prezentarea instrumentelor teoretice folosite

Metoda de lucru aplicată întregii lucrări este definită de principiile și procedurile structurate pe culegerea și analizarea informațiilor inedite obținute pe parcursul cercetării. Viziunea sau *filosofia* de lucru este cea prin care am pus bazele unei colecție de idei, organizată istoric și estetic, pentru a îmbogăți și sedimenta informațiile date, atât de studierea materialelor inedite descoperite

---

⁴ Expresie atribuită lui Bernard de Chartres, preluată de Eco și modificată; vezi și: Umberto Eco, *Come si fa una tesi di laurea*, Milano, Editura Bompiani, 1997 și Umberto Eco, *Pe umerii giganților*, București, Editura RAO, 2018.

în diferite fonduri publice sau private, cât și de cărțile și studiile publicate în perioada interbelică, dar interzise în comunism.

Tot în managementul cercetării includ și studierea dosarelor de securitate ale medicilor colecționari și ale unor critici de artă, cât și studierea și înțelegerea scopului publicării broșurilor-catalog ale colecțiilor medicilor, cataloage foarte rare, care nu se găsesc în fondurile bibliotecilor publice. Pentru o organizare a cercetării, de un real folos mi-au fost documentele inedite descoperite în diferite colecții private în care am găsit jurnale și fotografii relevante pentru subiectul ales. M-am folosit și de o metodă istorică și de o analiză a discursului cultural când am avut acces să studiez obiecte de artă provenite din colecțiile medicilor români, obiecte descoperite în diferite colecții particulare sau aflate în plin proces de vânzare prin casele de licitații.

Deși de cele mai multe ori am fost nevoit să mă bazez pe relații personale pentru a ajunge la informațiile „îngrădite“ de factorii de decizie: directori de instituții, directori de muzee sau manageri ai unor colecții publice, unele cercetări nu au fost posibil de realizat din următoarele motive: lipsa de cataloage ale colecțiilor, lipsa de informații, accesul parțial la dosarele de urmărire, lipsa accesului la informații publice aflate în muzeele statului. Totodată, consider cercetarea un proces continuu, iar metoda stabilită ajută aprioric studiile viitoare, atât prin elemente noi și clare, cât și prin înlesnirea mijloacelor de lucru pentru a grăbi apariția altor studii coerente și consistente pe tema aleasă.

Definirea și explicarea conceptelor cheie

Pentru a puncta succint conceptele cheie ale acestei lucrări, pornesc de la prima etapă de cercetare pe care am încadrat-o în faza de „recuperare“. Mă refer, prin acest termen, la fixarea ideilor generale care reflectă clar realitatea, urmate de cercetarea vieții personalităților medicale din România – medicii colecționari de artă – și încadrarea lor în contextul istoric și politic al timpului în care au trăit.

Un prim concept cheie al lucrării este cel legat de înțelegerea și interpretarea, atât deductivă, cât și inductivă a datelor descoperite în arhivele securității (A.C.N.S.A.S.) și trecerea informațiilor de la particular – un colecționar – la stadiul general al vieții lor din comunitate, prin urmărirea efectului generat de particular spre cauza dată de alte efecte provocate în societate.

Totodată, mă interesează mai mult să prezint efectele opresive ale organelor statului, decât să detaliez notele informative și dezvoltările „surselor“ celor șantajați care au scris despre colegii și apropiații lor. Într-o mare măsură, cărțile publicate între anii 1950–1989 – cercetări în istoria artei, monografiile de artiști majori sau studii ale artelor contemporane de atunci – au o legătură directă, prin autorii lor, cu scrierile notelor informative pentru Securitate, de către cunoscuți istorici ai artelor din România.

O cercetare destul de dificilă este cea legată de donații. Doresc să prezint, cu analize clare asupra fenomenului, modul în care colecțiile de artă au fost donate, iar istoria colecționarilor și a colecțiilor de artă ale acestora, nu se încheie prin actul donației către statul român, care ar fi trebuit să protejeze obiectele primite și să se ocupe de memoria colecționarilor donatori.

Un alt concept cheie al lucrării de doctorat este legat de capacitatea specifică a medicului colecționar de a privi și stoca informații vizuale din operele de artă. Aici, atât medicii care au preluat modelul profesorului Cantacuzino – care presupunea o formă umanistă de construire armonioasă a medicului, a omului de știință, a colecționarului –, cât și medicii colecționari formați prin alte formule, date de colecționari ca doctorul Iosif Dona, au înțeles că munca asiduă a cercetătorului și energia investită în realizarea unor instituții medicale pentru a ajuta oamenii trebuie dublată cu bucuriile estetice izvorâte din artă, cercetând de multe ori obiectul de artă ca pe un „organism viu“.

Un concept cheie important este susținut de îngemănarea eforturilor intelectuale cu cele profesionale realizate de medici. Contactul permanent cu boala și capacitatea intelectuală a chirurgului Ion Chiricuță, ca un prim exemplu, m-au făcut să studiez în amănunt modul lui de a memora zilnic detaliile de pensulație ale picturilor colecționate și de a folosi aceste trăiri artistice și vizuale în chirurgie.

Partea finală a tezei este rezervată conceptelor cheie ale prezentului prin care subliniez legătura, de la concret spre abstract, între neuroștiință și mnemonicitate. Direcțiile sunt stabilite pentru a înțelege și diferenția lucrărilor de artă originale față de cele false, atât prin studierea detaliilor de pensulație ale picturilor, cât și prin literatura de specialitate dată de cărți ca *Eye and Brain*⁵, de Richard L. Gregory.

---

⁵ Richard L. Gregory, *Eye and Brain: The Psychology of Seeing*, Princeton Univ. Pr., ediția a V-a, 2015.

Descrierea demersului teoretic și practic

Prin experiența practică avută de peste 25 de ani în lumea colecționarilor, a istoricilor de artă și a experților români și străini, mi-am dublat cercetările, cu un ochi critic, ajutat și de elementele cumulative ale informațiilor diverse (zvonuri, mărturii, frânturi de povești), pe care le-am filtrat prin verificarea comparată a mai multor surse: profesori, colecționari în vârstă și dosare aflate în arhiva C.N.S.A.S..

Lumea anilor 1990, cea a experților de artă și a artiștilor, m-a format. Am avut nenumărate discuții despre istoria artei românești cu Amelia Pavel, Barbu Brezianu, Remus Niculescu, Petre Oprea, Mircea Deac și Radu Ionescu. Deși multe trimiteri ale acestei teze sunt spre cărțile celor numiți, cărți care mi-au format o bună imagine a artei românești, trebuie menționate și „descoperirile” neplăcute din dosarele lor de la Securitate. Notele informative date organelor opresive, cum este cazul lui Petre Oprea și în special al lui Radu Ionescu, trebuie tratate într-un studiu viitor, fiind rupte din catabazele Securității. Aceste note sunt șocante pentru cei care l-au cunoscut pe Radu Ionescu, cum este și cazul meu, dar elementele de șantaj, bătăile, închisoarea, toate trebuie luate în calcul pentru a stabili cine este victima și cine este opresorul în cazul lui, răul fiind palpabil în fiecare pagină a celor trei volume de informator.

Totodată, pe lângă bibliografia folosită și notele de subsol inserate, mai ales în cazul criticului și istoricului de artă Petru Comarnescu, trebuie să vedem lucrările publicate de el și prin prisma „textelor” informative date Securității, prin „sursa” ANTON. Și în cazul istoricului de artă Ion Frunzetti, nume legat de teza mea direct, prefer doar să menționez informațiile sigure despre notele informative date Securității cu numele conspirativ – ZOLA⁶.

Prin elementele de cercetare menționate, doresc să prezint cât mai clar istoria nescrisă a medicilor colecționari din România și să descriu pentru prima dată modul de lucru prin care asimilau mental informații vizuale din operele de artă. Mi-am propus să cercetez dacă aceste legături între medicină și artă sau între artă și medicină au existat și cum au influențat ambele viața medicilor colecționari, atât în opera științifică, cât și în înțelegerea operelor de artă colecționate.

Consider o mare satisfacție „vânarea” de texte, de articole, de documente și de fotografii inedite în diferite fonduri de cercetare. Există o plăcere enigmatică în a descoperi documente care rezolvă o ipoteză avută într-o etapă încețoșată de lucru. Vreau să tratez teza ca pe o provocare

---

⁶ A se vedea capitolul „Biografia prin vizorul Securității a profesorului Ion Chiricuță”.

personală: Oare pot rezolva ceva ce pare, la început, de nerezolvat? Oare pot să răspund la întrebările care par să nu aibă răspuns?

Multe capitole ale tezei, gândite incipient, structurate doar în memorie, s-au transformat în piese de puzzle care și-au găsit locul pe parcursul cercetării. Prin studierea dosarelor oamenilor pe care i-am considerat mentorii mei: Barbu Brezianu, Amelia Pavel, Petre Oprea și mai ales dosarele lui Radu Ionescu, imaginea generată s-a clarificat. Dosarele de informator ale lui Radu Ionescu sunt direct legate de teza mea de cercetare, făcând nenumărate trimiteri la colecționarul medic C. Ionescu Mihăești, la prof. Ioan Cantacuzino, la dr. Alice Magheru și la familia de medici Mesrobeanu.

Prin citirea acestor dosare și folosirea materialelor descoperite se dovedește, *Sine ira et studio*, că oamenii pe care i-am considerat dizidenți, anticomuniști și luptători aprigi pentru libertatea artiștilor, au fost chiar opusul. Urmând exemplele publicării dosarelor de la Securitate ale criticului de artă Petru Comarnescu, trebuie făcute publice și dosarele celor menționați mai sus. Este o necesitate care trebuie spusă și scrisă cu cea mai mare claritate a obiectivității științifice și cu o severitate în genere, tocmai în apărarea respectabilității unei întreprinderi de acest fel care trebuie să coroboreze mai multe date pentru a avea o imagine mult mai amplă asupra fenomenului istoriei artei.

Justificarea tipurilor de cercetare și a selectării bibliografiei

Cercetarea trebuie să furnizeze elementele pentru verificarea sau pentru contestarea ipotezelor pe care le prezintă și, deci, trebuie să evedențieze, în cazul validării teoriilor, materiale noi pentru o continuare publică a sa. Aceasta este o însușire fundamentală de la care pornesc, probând, prin documentele studiate, modul cum am procedat pentru a strânge aceste dovezi. În felul acesta, furnizez probele pentru teza mea, dar o fac astfel încât ceilalți cercetători să poată confirma, contesta sau extinde pisteles începute de mine.

Pe lângă datele cercetate în arhive, în fondurile bibliotecilor, în colecțiile publice sau private, în muzee, doresc să inserez și câteva elemente importante, utile în justificarea tipurilor de cercetare și selecția bibliografiei: discuțiile cu teme medicale cu Prof. Dr. Ioan-Christian Chiricuță, participarea la diferite congrese medicale, întâlnirile cu medicii colecționari contemporani, cu colecționarii din vechea generație cât și informațiile primite de la specialiștii și profesorii

Universității Naționale de Artă: prof. univ. dr. Ruxandra Demetrescu, conf. univ. Ioana Beldiman și prof. univ. dr. Adrian Boeru.

5. Planul lucrării

Justificarea structurării tezei de doctorat în două părți distincte

Pentru a structura mai bine datele studiate din teza de doctorat, am împărțit lucrarea în două părți.

PRIMA PARTE a tezei de doctorat este dedicată istoriei conecționismului românesc, începând de la primele texte care tratează subiectul colecționarilor și apoi avansează spre a contextualiza colecționarii-medici români în viața socio-culturală a epocii în care au trăit și importanța lor în ridicarea unei fundații solide a medicinei românești și, totodată, a culturii din țara noastră. Se observă, în decursul anilor aflați în perioada sfârșitului de secol al XIX-lea până după terminarea celui de-Al Doilea Război Mondial, că majoritatea colecțiilor realizate de medici erau influențate de modelul colecțiilor de artă europene, apropiindu-se de conceptul de colecție de artă comparată. Colecțiile formate de medicii din România aveau moduri ingenioase de prezentare și o cursivitate estetică, bazându-se pe sisteme de referință ale altor mari colecții de artă comparată, văzute fie în muzee și colecții particulare din țările europene, fie în colecțiile de artă comparată din țară.

A DOUA PARTE a tezei de doctorat prezintă istoriei familiei Chiricuță: Toma Chiricuță, preot, Ion Chiricuță, chirurg oncolog, Ion Christian Chiricuță, medic oncolog, contextualizând informațiile legate de activitatea lor socială cu cele despre viața politică a vremurilor în care au trăit, păstrând tema artei, a terapiei prin artă și a înțelegerii efectului benefic de studiere a detaliilor din picturi, efect pe care-l tratez pe larg în capitolul „metoda Chiricuță”.

O componentă importantă, atât pentru PRIMA PARTE, cât și pentru A DOUA PARTE a tezei, sunt imaginile folosite. Multe dintre aceste imagini provin din colecții particulare, pentru care am primit dreptul de reproducere. Unde este cazul, am menționat că sunt imagini inedite.

Atât imaginile inserate în text, cât și cele din Anexe, sunt prezentate într-un raport direct între imaginea percepută de mine ca stop cadru și un posibil „film” fictiv pe care cititorul/privitor trebuie să-l parcurgă.

Cuvinte-cheie: vizual, imagine, artă românească, istoria artei, pictură, colecții, donații, colecționari, muzee, critici de artă, experți, falsuri, tablouri, detalii, C.N.S.A.S., Securitatea Statului, comunism, memorie, deconspirare, arhive, medicină, istoria medicinei, medici, chirurgie, oncologie, neuroștiințe, mnemonicitate, Institutul Cantacuzino, microbiologie, „metoda Chiricuță”.

Keywords: visual, image, Romanian art, art history, painting, collections, donations, collectors, museums, art critics, experts, forgeries, paintings, details, CNSAS, State Security, communism, memory, revelation, archives, medicine, history of medicine, doctors, surgery, oncology, neuroscience, mnemonics, Cantacuzino Institute, microbiology, "Chiricuță method".

CUPRINS

ARGUMENT ȘI INTRODUCERE.....	1
<i>1. Prezentarea subiectului. Contextualizare și starea cercetării.....</i>	1
<i>2. Mizele tezei.....</i>	3
<i>3. Motivele alegerii subiectului tezei.....</i>	4
<i>4. Metodologie.....</i>	6
Prezentarea instrumentelor teoretice folosite.....	6
Definirea și explicarea conceptelor cheie.....	6
Descrierea demersului teoretic și practic.....	8
Justificarea tipurilor de cercetare și a selectării bibliografiei.....	9
<i>5. Planul lucrării.....</i>	10
Justificarea structurării tezei de doctorat în două părți distincte.....	10

1. PRIMA PARTE.....	11
<i>1.1. Contextualizare.</i>	
<i>Scurtă introducere în istoria colecțiilor și a colecționarilor din România.....</i>	11
<i>1.2. Colecționarii medici din România.....</i>	21
1.2.1 Fondatorii microbiologiei românești: Profesorii Victor Babeș și Ioan Cantacuzino.....	22
1.2.2. Profesorul doctor Ioan Cantacuzino.....	25
<i>1. În căutarea omului Renascentist.....</i>	25
<i>2. Institutul, Templul prof. dr. Ioan Cantacuzino.....</i>	29
<i>3. Profesorul medicilor, inițiatorul viitorilor medici colecționari de artă.....</i>	33
<i>4. Spiritul cantacuzinist.....</i>	36
<i>5. Colecția de artă, Templul colecționarului prof. dr. Ioan Cantacuzino.....</i>	40
<i>6. Relația Maestru-Discipol în medicină și artă.....</i>	46
1.2.3. Colecția și colecționarul medic dr. Mircea Iliescu.....	48
1.2.4. Colecția și colecționarul medic profesor C. Ionescu Mihăești.....	74
1.2.5. Colecționarul medic profesor Alexandru Slătineanu.....	102
1.2.6. Colecția și colecționarul Barbu Slătineanu.....	109
1.2.7. Un alt tip de colecționar.....	129
Soții doctor George Magheru și doctor Alice Magheru.....	132
2. Istoria colecției doctorului Iosif Dona și influența sa asupra altor medici colecționari.	
Date noi din documentele Arhivelor Naționale despre colecția de artă dr. Dona.....	153
2.1 Diferiți colecționari medici din România.....	164
UN ÎNCEPUT DE DICȚIONAR.....	173
3. Considerații despre psihologia medicului colecționar.....	190
3.1. Relația dintre medic și artistul pacient.....	193
„Cazul” Andreescu.....	195
„Cazul” Grigorescu.....	200
„Cazul” Luchian.....	207

„Cazul“ colecționarului dr. Mircea Iliescu - pacienții și prietenii săi, artiștii.....	214
„Cazul“ Țuculescu.....	216
„Cazul“ Niculiu.....	223
„Cazurile“ personale.....	223
„Cazul“ Jana Gertler.....	231
3.2. Puterea unei colecții de artă	235
3.3. Aby Warburg și înțelegerea bibliotecii proprii ca pe un spațiu viu.....	237
4. Scurtă istorie a donațiilor colecțiilor de artă din România - contextualizare și exemplificări.....	239
4.1. Clauze importante din actele de donații ale colecțiilor de artă.....	263
5. DATE NOI PRIVIND ACȚIUNILE SECURITĂȚII LEGATE DE OBIECTE DE PATRIMONIU ȘI ÎNFIINȚAREA MUZEULUI COLECȚIILOR.....	268
5.1. Înființarea Muzeului Colecțiilor de Artă din București.....	296
5.2. Exilul colecțiilor de artă.....	302
5.3. Concluzii.....	303
2. PARTEA A DOUA.....	311
2.1. Introducere.....	311
2.1.1. Părintele Toma Chiricuță (1887-1971).....	311
2.1.2. Ion-Christian Chiricuță.....	362
2.1.3. Prezentarea „metodei Chiricuță” membrilor Societății Române de Chirurgie.....	368
2.1.4. Importanța detaliului de tușă din lucrările colecției Ion Chiricuță.....	373
Theodor Pallady.....	374
Gheorghe Petrașcu.....	385
Ștefan Dimitrescu.....	395
Dumitru Ghiață.....	398
Alexandru Ciucurencu.....	403
Corneliu Baba.....	413
Ion Țuculescu.....	418
Florin Niculiu.....	423
2.1.5. Exercițiu vizual realizat împreună cu Prof. Ion-Christian Chiricuță.....	427

2.1.6. Elemente de neuroștiințe utile pentru a înțelege artele vizuale și tehnica detaliilor.	
Introducere în neuroștiințe - și în conexiunile creierului uman.....	435
2.1.7.Utilitatea tehnicii de memorare a detaliilor din pictură.....	442
2.1.8. Rolul esențial al detaliului în „metoda Chiricuță”.....	447
2.1.9 Impactul detaliilor și necesitatea memorării lor pentru a determina autenticitatea operei de artă.....	454
CONCLUZIILE PRIMEI PĂRȚI.....	470
CONCLUZIILE PĂRȚII A DOUA.....	475
Mulțumiri.....	477
ANEXE.....	478
BIBLIOGRAFIE.....	545

Table of Contents

ARGUMENT AND INTRODUCTION.....	1
1. <i>Presentation of the subject. Contextualization and research state.....</i>	<i>1</i>
2. <i>Purpose of the Thesis.....</i>	<i>3</i>
3. <i>Choosing the topic of the Thesis.....</i>	<i>4</i>
4. <i>Methodology.....</i>	<i>6</i>
Presentation of theoretical tools used.....	6
Definition and explanation of key concepts.....	6
Description of theoretical and practical approach.....	8
Justification of research types and bibliography selection.....	9
5. <i>Work plan.....</i>	<i>10</i>
Justification of structuring the doctoral thesis into two distinct parts.....	10
1. FIRST PART.....	11
1.1. <i>Contextualization. A brief introduction to the history of art collections and collectors in Romania.....</i>	<i>11</i>

1.2. <i>Doctors with art collections in Romania</i>	21
1.2.1. Founders of Romanian Microbiology: Professors Victor Babeş and Ioan Cantacuzino.....	22
1.2.2. Professor Doctor Ioan Cantacuzino.....	25
1. <i>In Search of the Renaissance Man</i>	25
2. <i>The Institute, the Temple of Prof. Dr. Ioan Cantacuzino</i>	29
3. <i>The teacher of doctors, initiator of future art-collecting doctors</i>	33
4. <i>The Cantacuzinist Spirit</i>	36
5. <i>The art collection, the Temple of collector Prof. Dr. Ioan Cantacuzino</i>	40
6. <i>The master-disciple relationship in Medicine and Art</i>	46
1.2.3. The collection and collector Dr. Mircea Iliescu.....	48
1.2.4. The collection and collector Professor C. Ionescu Mihăeşti.....	74
1.2.5. Collector Doctor Professor Alexandru Slătineanu.....	102
1.2.6. The collection and collector Barbu Slătineanu.....	109
1.2.7. Another type of collector.....	129
The couple George Magheru and Alice Magheru.....	132
2. The history of Dr. Iosif Dona's collection and its influence on other medical collectors. new data from the national archives about dr. Dona's art collection.....	153
2.1. Various medical collectors in Romania.....	164
A BEGINNING OF A DICTIONARY.....	173
3. Considerations on the psychology of the medical collector.....	190
3.1. The relationship between the doctor and the artist patient.....	193
<i>"The case" of Andreescu</i>	195
<i>"The case" of Grigorescu</i>	200
<i>"The case" of Luchian</i>	207
<i>"The case" of Collector Dr. Mircea Iliescu - Patients and friends, the artists</i>	214
<i>"The case" of Ţuculescu</i>	216
<i>"The case" of Niculiu</i>	223
<i>Personal "cases"</i>	223
<i>"The Case" of Jana Gertler</i>	231
3.2. The power of an art collection.....	235
3.3. Aby Warburg and understanding one's own library as a living space.....	237

4. A brief history of donations to art collections in Romania - context and examples.....	239
4.1. Important clauses in art collection donation documents.....	263
5. NEW DATA REGARDING SECURITY ACTIONS RELATED TO HERITAGE OBJECTS AND THE FOUNDING OF THE COLLECTIONS MUSEUM.....	268
5.1. Establishment of the Museum of Art Collections in Bucharest.....	296
5.2. The exile of art collections.....	302
5.3. Conclusions.....	303
2. SECOND PART.....	311
2.1. Introduction.....	311
2.1.1. Toma Chiricuța (1887-1971).....	311
2.1.2. Ion-Christian Chiricuța.....	362
2.1.3. Presentation of the "Chiricuța Method" to Members of the Romanian Society of Surgery.....	368
2.1.4. The Importance of Brush Detail in the Works of the Ion Chiricuța Collection.....	373
Theodor Pallady.....	374
Gheorghe Petrașcu.....	385
Ștefan Dimitrescu.....	395
Dumitru Ghiață.....	398
Alexandru Ciucurencu.....	403
Corneliu Baba.....	413
Ion Țuculescu.....	418
Florin Niculiu.....	423
2.1.5. Visual exercise conducted with Prof. Ion-Christian Chiricuța.....	427
2.1.6. Introduction in neuroscience and human brain connections.....	435
2.1.7. The utility of memorizing details in painting.....	442
2.1.8. The essential role of detail in the "Chiricuța Method".....	447
2.1.9. The impact of details and the necessity of remembering them for authenticating artworks.....	454
CONCLUSIONS OF THE FIRST PART.....	470
CONCLUSIONS OF THE SECOND PART.....	475
Acknowledgments.....	477
APPENDIX.....	478
BIBLIOGRAPHY.....	545